

Bevezető az ABC történetébe

Varga Csaba

Lásd ezzel kapcsolatban még [A latin ABC-változat eredete](#) című írást is.

Induljunk ki a mai ABC-ből.

Ma négy ABC-t kell megtanulni az iskolában, nem pedig egyet. Külön abc ugyanis a kisbetűs **abc** és külön abc a nagybetűs **ABC**, továbbá mindkettőnek van nyomtatott és kéziratos változata. A kisbetűs abc-t Alkuin keresztény szerzetes találta ki 785 körül. E pillanatig örök idők óta csakis a NAGYBETŰKET használták. (Kivéve a gyorsírásra kifejlesztett jelkészleteket, melyek története szintén az idők homályába veszik.)

Vajon honnan származik a NAGYBETŰS jelsorozatunk?

A kérdésre eddig számtalan válasz született, de ezek kölcsönösen és körkörösén kizárják egymást. A legkülönbözőbb elgondolásokban csak annyi a közös elem, hogy e jelcsoportot mindig mindenki valaki másoktól örökölte. Hogy aztán a még távolabbi időkben hogy, s mint történt, nos, ezt Európában nem "illendő" feszegetni. (Főként a latin, s némiképp az ógörög műveltség egyedülállóságának látszatát fenntartandó.)

Az ABC eredetének kérdése nem is tűnik súlyos problémának az első pillanatban. Pedig jó nyomra találva - mint majd látni fogjuk - mintha nyakunkba szakadna az ég... Szó szerint soha nem látott (őskori) világok tárulnak fel előttünk. A sors kegyének érzem, hogy e területen elsőként én pillanthatam be a múlt sötétjébe. (Itt kell megemlítenem az *út törő* Varga Gézát, aki 10.000 év távlatába jutott, megnyitva ezzel a további kutatások előtt az utat. E könyve: "A székely rovásírás eredete", Írástörténeti Kutató Intézet, Bp., 1998. E könyv nélkül nem születhetett volna meg az én JEL JEL JEL című könyvem sem.)

Nézzük meg milyen jelekből is áll a mai nagybetűs ABC-nk?

Először is észre kell vennünk, hogy a CS, DZ, DZS, GY, LY, NY, SZ, TY, ZS, valamint az Á, É, Í, Ó, Ö, Ő, Ú, Ü, Ű nem önálló jelek, hanem a szűkös latin ABC-nek a benne meglévő betűk felhasználásával történt bővítményei. (A latin ABC valójában 22 jelből áll, nekünk pedig 43 betű is kevés, kb. 47-re lenne szükségünk.) A fent felsorolt mássalhangzó jelek az alap ABC-ből vett betűk összetételei, az "ékes" magánhangzók pedig az alap magánhangzó-jelek: pöttyökkel, vonalakkal díszítve. A mai ABC-nk tehát toldozott-foltozott ABC, ezen nincs mit szépíteni. Nyoma sincs már benne az ősi "egy hang - egy jel" elvnek:

**A Á B C CS D DZ DZS E É F G GY H I Í J K L LY M N NY O Ó Ö Ő P
Q R S SZ T TY U Ú Ü Ű X Y V Z ZS**

Ha ebből kivesszük a már csak díszítéssel, vagy párosítással megkülönböztetett jeleket, akkor formailag tiszta jelsort kapunk:

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U X Y V Z

De már ez a jelsor is toldozott-foltozott. A "J" nem ősi, önálló jel, hanem a rómaiak jóval az ősi jelsor latin átvétele után már saját maguk alakították ki az "I" jelből. Szintén római kori változtatás eredménye az "U" is. Egész egyszerűen elgömbölyítették a "V" alsó részét, s az így kapott jelet megtették az "u" hang jelének. (Eredetileg az "u" hangot is és a "v" hangot is a "V"-vel jelölték.) Továbbá az L az ősi sátor alakú jel elfordítása, maga a V pedig az Y szár nélküli változata. Ezek kései római fejlemények. (Egyes betűk többféle történetének oka az, hogy az egységesítés csak lépésről-lépésre történt.)

Így tehát az eredetet kutatva a következő egységesített, végleges, s mindmáig megkövült jelsor történetével kell elszámolni:

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T X Y V Z

